

Η ΜΕΓΑΛΗ ΑΡΕΤΗ ΤΗΣ ΤΑΠΕΙΝΩΣΕΩΣ

«...ο δέ ταπεινών εαυτόν, υψωθήσεται»

Στη σημερινή περιλάλητη παραβολή του Τελώνου και του Φαρισαίου ο Κύριος στα πρόσωπα των δύο αυτών αντιθέτων τύπων της διηγήσεως έβαλε δίπλα δίπλα την υπερηφάνεια και την ταπείνωση, την «ακρόπολη» των αμαρτημάτων και τη μητέρα των αρετών. Απ' τη μιά μεριά ο Φαρισαίος υπερηφανεύεται για τις αρετές της ελεημοσύνης και της νηστείας που είχε κι από την άλλη μεριά ο Τελώνης ταπειωνόταν για τα αμαρτήματα που διέπραξε. Ο ένας υπερήφανος κι ο άλλος συντετριμμένος. Ας δούμε την εικόνα του Τελώνη.

Η ταπεινή προσευχή του Τελώνη

Πράγματι ο Τελώνης του Ευαγγελίου, που μπήκε μέσα στο Ναό να προσευχηθεί, έχει ορισμένα ενδιαφέροντα χαρακτηριστικά της ταπεινώσεως. Είχε σκυμμένο το κεφάλι, χτυπούσε το στήθος του, ήταν στην άκρη του Ναού και τα λόγια που έλεγε ήταν: « Ο Θεός, λάσθητί μοι τω αμαρτωλώ» (Λουκ. 18,13). Χτυπούσε το στήθος του, γιατί εκεί είναι το εργαστήριο των κακών λογισμών, που μετά γίνονται πράξεις. «Εκ γάρ της καρδιάς εξέρχονται διαλογισμοί πονηροί, φόνοι, μοχείαι, πορνείαι, κλοπαί, ψευδομαρτυρίαι, βλασφημίαι» (Ματθ. 15,19). Φοβόταν να σηκώσει το κεφάλι του προς τον ουρανό, γιατί είχε παραπικράνει τον Θεό, που βρίσκεται στους ουρανούς (Θεοφάνης ο Κεραμεύς). Όσα έλεγε με ταπείνωση, τα εννοούσε. Ο Θεός, όταν τον δικαίωσε, δεν έλαβε υπόψη του μόνο τα λόγια του, αλλά και τη συντετριμμένη και ταπεινή διάνοιά του.

Η αυτομεμψία του Τελώνη

Μιά μορφή της ταπεινώσεως είναι και η αυτομεμψία. Μεμφόμαστε τον εαυτό μας για τα αμαρτήματα που διέπραξε. Αυτό έκανε κι ο Τελώνης. Ο ιερός Χρυσόστομος γράφει πως δεν υπάρχει άλλο φάρμακο καλύτερο για τη συγχώρηση των αμαρτημάτων μας, «ως η συνεχής αυτών ανάμνησις και η διηκενής αυτών κατηγορία», δηλ. να θυμόμαστε συνεχώς τα αμαρτήματά μας και να κατηγορούμε τον εαυτό μας γι αυτά. Η αυτομεμψία μας κόβει την κακή παρησία στο Θεό. Πολύ σημαντικός παράγοντας για τη σωτηρία μας είναι η διάθεση της καρδιάς μας, η κατάγνωση του εαυτού μας, τα δάκρυα της μεταμέλειας, η έλλειψη υπερηφανείας και η αυτομεμψία. Αυτός, που μέμφεται τον εαυτό του, δεν κατηγορεί κανέναν άλλο, μόνο τον εαυτό του βρίσκει ένοχο. Η ταπείνωση και η αυτομεμψία είναι όχημα, που μας μεταφέρει στον ουρανό. Ο άγιος Γρηγόριος ο Παλαμάς αυτή την κατάσταση την ταυτίζει με την κατάσταση των αγγέλων, που νικά κάθε ανθρωπίνη κακία.

Η ταπείνωση είναι το θεμέλιο της πνευματικής μας ζωής

Η ταπείνωση του Τελώνη δεν είναι μιά εξωτερική ευσεβιστική κατάσταση, που διακρίνει πολλούς από μας. Πολλά εξωτερικά μας έργα είναι – κατά τον Μέγα Βασίλειο – «εγκλήματα λάμποντα». Πολλά έργα μας είναι θεαματικά και έχουν σχέση με την προβολή μας. Νομίζουμε πως με τις δικές μας δυνάμεις μπορούμε να δικαιωθούμε. Έχουμε μια υπερβολική εμπιστοσύνη στον εαυτό μας. Δεν αφήνουμε περιθώρια στο Άγιο Πνεύμα να δράσει μέσα μας. Αυτοδικαιωνόμαστε. Είναι φοβερό από πλευράς πνευματικής, η φήμη μας να είναι μεγαλύτερη από τις αρετές μας. Η ταπείνωση κι όχι η ταπεινολογία ή η ταπεινοσχημία μας επιτρέπει να δούμε τις αρετές των άλλων και τα αμαρτήματα τα δικά μας. Ο άνθρωπος που θέλει να σωθεί, ντύνεται τη στολή της ταπεινώσεως. Ταπεινός δε σημαίνει μισοκακόμοιρος και αξιολύπητος, αλλά αντικατοπτρίζει την εσωτερική μας κατάσταση να βρούμε τα πάθη μας και να ζητήσουμε το έλεος του Θεού. Χωρίς την αρετή αυτή δεν προχωράμε πνευματικά.

Υπόδειγμα ταπεινώσεως είναι ο Χριστός φόρεσε την ανθρώπινη άδοξη φύση, για να μας υψώσει πνευματικά. Δεν αξίζει να υπερηφανευόμαστε για τα υλικά αγαθά μας, την ομορφιά μας, τη θέση και την υπόληψή μας. Όλα έχουν αρχή και τέλος. Μόνον ο Θεός είναι αιώνιος.

Αδελφοί μου, ας τελειώσουμε τον εαυτό μας, ας βρούμε τα πάθη μας, ας πλησιάσουμε τον Θεό, ας ζωογονηθούμε από τη χάρη Του, ας ζήσουμε από τώρα τη Βασιλεία Του. Η ταπείνωση βάζει τον εαυτό μας πιο κάτω από όλους και αποδίδει στο Θεό ό,τι καλό έχουμε. Αυτό το βίωμα να αποκτήσουμε. Αμήν.

Αρχιμ. Ι. Δ. Φ.

ΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ (Λουκ. ιη' 10-14)

Ταπείνωση και δικαίωση

Είπεν ο Κύριος την παραβολήν ταύτην. Άνθρωποι δύο ανέβησαν εις το ιερόν προσεύξασθαι ό εις Φαρισαίος, και ό έτερος Τελώνης. Ο Φαρισαίος σταθείς προς εαυτόν ταύτα προσήχετο. Ο Θεός ευχαριστώ σοι, ότι ουκ ειμί ώσπερ οι λοιποί των ανθρώπων, άρπαγες, άδικοι, μοιχοί, ή και ως ούτος ο Τελώνης. Νηστεύω δις του σαββάτου, αποδεκατώ πάντα όσα κτώμαι. Και ο Τελώνης μακρόθεν εστώς, ουκ ήθελεν ουδέ τους οφθαλμούς εις τον ουρανόν επάραι, αλλ' έτυπτε το στήθος αυτού, λέγων Ο Θεός, ιλάσθητί μοι τω αμαρτωλώ. Λέγω υμίν, κατέβη ούτος δεδικαιωμένος εις τον οίκον αυτού, ή εκείνος. Οτι πάς ο υψών εαυτόν, ταπεινωθήσεται **ο δέ ταπεινών εαυτόν, υψωθήσεται.**

Μετάφραση της Ευαγγελικής περικοπής

Είπε ο Κύριος αυτή την παραβολή: «Δύο άνθρωποι ανέβηκαν στο ναό, για να προσευχηθούν, ο ένας ήταν Φαρισαίος και ο άλλος τελώνης. Ο Φαρισαίος στάθηκε και έκανε την εξής προσευχή εν σχέσει προς τον εαυτό του: «Θεέ, σε ευχαριστώ, διότι δεν είμαι όπως οι άλλοι άνθρωποι, άρπαγες, άδικοι, μοιχοί ή όπως αυτός εδώ ο τελώνης. Νηστεύω δυό φορές την εβδομάδα, δίνω το δέκατο από όλα, όσα αποκτώ». Ο τελώνης όμως στεκότανε μακριά και δεν ήθελε ούτε τα μάτια του να σηκώσει στον ουρανό, αλλά χτυπούσε το στήθος του και έλεγε «Θεέ, ελέησέ με τον αμαρτωλό». Σας λέγω, ότι αυτός κατέβηκε στο σπίτι του δικαιωμένος από τον Θεό παρά ο άλλος. Διότι όποιος υψώνει τον εαυτό του θα ταπεινωθεί, **και εκείνος που ταπεινώνει τον εαυτό του θα υψωθεί».**